

Roxana Dascălu a fost jurnalist Reuters timp de un deceniu, în România și Europa de Est. A scris despre dificila tranziție de la comunism spre democrație și economie de piață a țărilor din regiune. A lucrat apoi în PR – comunicare și relații cu presa. Scrie pentru mai multe publicații din România. Traducător. Este unul dintre fondatorii mișcării civice *Inițiativa România*. A scris această carte în satul Rivel, din sud-vestul Franței, unde locuiește împreună cu soțul ei, artist ceramist de origine română, într-o moară veche din secolul 18.

Coperta: Silvia Colfescu

Foto coperta 1: 1989, decembrie, imagine din arhiva personală Gabriela Floare Nanuș, fotografie de Andrei Pandele

Foto coperta 2: Legitimația Roxanei Dascălu, jurnalist Reuters, fotografie de Radu Sigheti

Redactor: Catrinel Henig

Tehnoredactor: Teodor-Alexandru Pricop

Copyright © Roxana Dascălu, 2020

Copyright pentru prezenta ediție © Editura Vreimea, 2020

ISBN 978-606-081-015-5

Descrierea CIP se află la Biblioteca Națională a României

*Dedic această carte părinților mei
și strănepoatei mele care a devenit
primul cetățean britanic
din familia noastră în 2020.*

Thanks, but no thanks.

Mulțumesc Thomson Reuters, fosta agenție de presă Reuters, acum conglomerat multinațional media cu sediul principal în Canada, pentru oferta de imagini foto din arhivă, contra sumei de 40 euro per fotografie. Nu îmi permit să accept această ofertă „forfetară”. Fotografiile din carte sunt din arhiva personală a autorului, dacă nu este specificat altceva, sau din surse libere, de pe Internet.

Lista de ilustrații foto

- pag. 9: Fata cu steagul, Revoluție, foto Andrei Pandelescu, fotografie din arhiva personală Gabriela Floare Nanuș
- pag. 22: Clădirea Reuters Fleet Street 85
- pag. 38: Biroul Reuters, Hotel Intercontinental, București, 1990
- pag. 46: Poza salvatoare de mineri: Președintele Ion Iliescu, Hugh Pain și autoarea cărții, după alegerile din mai 1990 Foto Adrian Popescu
- pag. 49: Mineriada 1990, foto Andrei Iliescu
- pag. 53: Regele Mihai, București, 1992
- Pag. 62: Ion Rațiu și minerii în Parlamentul României, 1991
- Pag. 65: Mineriada 1991, foto Agerpres
- Pag. 69: Bătălia de la Costești, mineriada 1999, foto Agerpres
- Pag. 72: Podul de flori, Prut, 1990
- Pag. 75: Fântâna Albă, Ucraina
- Pag. 79: Tiraspol, Transnistria, Republica Moldova, statuia lui Lenin
- Pag. 88: Simpson in the Strand
- Pag. 102: Bombardarea orașului Belgrad, 1999
- Pag. 107: Arkan și „tigrii” săi, foto Ron Haviv
- Pag. 116: Actualul sediu Thomson Reuters din Canary Wharf, Londra
- Pag. 125: Autoarea cărții la Londra, în Camden Town, 2001

Prolog

Am scris această carte despre evenimente pe care le-am trăit ca jurnalistă est-europeană, româncă, în ultimul deceniu al secolului trecut, lucrând pentru cea mai mare și mai veche agenție de presă din lume. Au fost cei mai frumoși și mai cumpliți zece ani din viața mea.

La Reuters, am întâlnit și am lucrat cu oameni din ceea ce era pentru noi „Minunata Lume Nouă”, a Occidentului care ne fusese interzis timp de aproape jumătate de secol cât am trăit, noi și părinții noștri, în spatele Cortinei de Fier.

Acel ultim deceniu al secolului trecut a fost marcat, ca un efect de domino, de căderea regimurilor comuniste în Estul Europei, de baia de sânge din România după prăbușirea lui Ceaușescu și violențele care au urmat pe parcursul abrupt al țării spre democrație, de dezintegrarea Uniunii Sovietice ca proiect falimentar și de dezmembrarea violentă a Iugoslaviei vecine.

Estul a fost scuturat rău în acel deceniu, după căderea Zidului Berlinului. Războiul Rece a fost urmat de războaie dure, cu sute și mii de morți și vieți spulberate prin toată această regiune.

Este o poveste despre oameni din Est, despre schimbările dramatice din viața lor și despre felul în care sunt priviți în Vest, cu multe prejudecăți încă, cei veniți, ca și mine, de la Est de Edenul Europei. După atâta timp, rămâne încă un zid al

lipsei de cunoaștere și fricii de „străin”, care nu a fost încă doborât.

Nu în ultimul rând, cartea aceasta este o declarație de dragoste pentru profesia de jurnalist, pentru acei „câini de pază” ai democrației, sau istorici ai clipei, așa cum au fost ei numiți.

Am scris despre toate aceste evenimente, la care am fost martoră, la mare distanță în timp și de la mii de kilometri depărtare de țara mea natală.

Pe vreme de pandemie cu noul coronavirus. Cu întreruperi și apoi în cascadă. Cu dragoste și abjecție, cum scria Esmé, minunatul personaj al lui Salinger. Și cu recunoștință pentru toți cei care m-au răbdat și m-au încurajat în această întreprindere solitară.

Roxana Dascălu
Octombrie 2020
Le Moulin de L'Évêque,
Rivel, Aude, Franța

Capitolul 1

Revoluția mea

Scriu la distanță de 30 de ani, în timp, și de la mii de kilometri depărtare, despre evenimente care au zguduit o țară și au schimbat destine – scriu despre libertatea câștigată greu, cu prețul a peste 1.100 de vieți. Scriu cu speranță în suflet și cu moartea care planează sumbru peste cea ce istoricii numesc Revoluția română din decembrie 1989.

Nu sunt istoric, iar cele ce urmează sunt doar amintiri fragmentare, săpate în memoria mea – felul în care am trăit și rememorez acele zile. Scriu pentru un copil necunoscut care sper că s-a născut în acel decembrie de foc și care ar avea acum aproape aceeași vârstă cu mine atunci.

Bucureștiul fierbe. Sau, cel puțin, centrul lui. De câteva ore, se strâng oameni la Universitate, spre Hotelul Intercontinental, iar în fața Teatrului Național au apărut trupe echipate cu scuturi transparente și căști cum nu mai văzusem până atunci nici în filmele SF.

Mitingul organizat de Nicolae Ceaușescu, el Lider Maximo, se terminase în vrie, cu câteva ore înainte. Ceva de neimaginat: „oamenii muncii” aruncaseră pancartele cu care fuseseră aduși acolo din fabrici și uzine și din instituții mai acătării și o luaseră care încotro, abandonându-l pe dictator în clădirea Comitetului Central, de unde avea să mai iasă doar a doua zi, decolând în fugă, cu un elicopter, spre destinația finală, cea fatală – dar să nu anticipăm, deși finalul este cunoscut.

Suntem pe 21 decembrie, o zi neobișnuit de caldă pentru iernile din România. Este încă lumină. Vreau să ies în oraș, să văd ce se întâmplă și mai ales să privesc desfășurarea aceea de trupe de elită, desantate în urbe, venite parcă de pe altă planetă. Mama nu a sosit încă de la lucru, așa că îi las un bilet, să nu se îngrijoreze prea tare: „Am ieșit să luăm brad...” Peste câteva zile, venea Crăciunul. Știu că am trecut în jos, spre Calea Victoriei, am făcut cercuri concentrice, mai mari și mai mici, am tăiat pe străduțele laterale, ca într-un labirint, în care eram mânată de un sentiment ciudat de libertate, curiozitate și nepăsare pentru soarta mea, și mai ales de certitudinea că nu mai există cale de întoarcere spre ceea ce fusese și mai ales **cum** fusese înainte. Dacă mă întrebați acum, nu aș ști să